

strani dvoglavi orao oko kojeg je ispisan tekst na njemu nepoznatom jeziku i godina 1894. Što sada s time, znao je da u rukama drži veliko blago, no koliko to vrijedi i kako to pretvoriti u važeću valutu, nije ni sam znao. "Moram najprije prebrojiti koliko je toga, zatim negdje dobro sakriti, a onda do nekog zlatara koji će mi reći koliko to vrijedi." Prebrojio je točno 583 komada. Tri zlatnika je odvojio i s njima će do zlatara, a ostatak je ostao u kutiji, a zatim je kutiju spremio u jednu veću drvenu kutiju. Još prije mraka zaputio se u vinograd, iskopao rupu ispod klijeti i zakopao svoje blago. Ne govoreći nikome ni riječi, drugi dan ujutro uputio se u Zagreb. Ženi je bio malo čudan taj iznenadni put u Zagreb, jer se u to vrijeme nije baš puno putovalo, no nije imala hrabrosti postavljati suvišna pitanja.

Mato je u Zagrebu ušao u prvu zlatarnu. Pokazao je svoju robu, a zlatar mu reče da je vrijednost svakog zlatnika negdje oko tisuću dinara. Uz predočenje osobne iskaznice rado mu je zamijenio tri zlatnika. Iz zlatarne je skoro izletio, računao je dva zlatnika jedna krava ili preko dvije stotine krava. Pa to nema cijelo selo. Ili je to skoro 100 rali grunta. Ja sam bogat čovjek, razmišljao je hodajući gradom bez određenog cilja. Odjednom škripa kočnica, tresak i Mato se nađe pod kotačima tramvaja. Na žalost, do bolnice je izdahnuo. Na miliciji su se čudili odakle mužu tri tisuće dinara. Ostatak i danas čeka sretnog nalaznika zakopano negdje u klijeti.

Petar IVEGEŠ

KOPRIVNICO, PUTUJEŠ LI

*P*ovijest Koprivnice nam je, kažu, vrlo dobro znana. Posebno Koprivničancima. Tamo u Muzeju ili u nekoj od knjiga, sve o tome piše. Kad se počne o tome razglabati ili raspredati, onda se spominju neki Rimljani, pa Avari, Mongoli, pa Kelti (koji su dali ime Dravi) pa Turci i sve tako dalje. Što, koga, kad, zašto i kako, prosječan čovjek u gradu pokraj Bilogore, ne zna, točnije, nema blagog pojma o pojmu. Koprivnica je uvijek bila nekako na rubu stvarnosti, doživljavanja, na rubu da je nekom potrebna, ali su kroz milenije i dan danas, svi od nje samo uzimali ili iz nje odnosili. Čak i grb joj nije grb, već potječe od štambilja nekog koprivničkog suca. To je neka vrsta karme, to je tako, a vi Koprivničanci, pravi Podravci, budite dobri i lijepo šutite. Šutnja traje od vremena davno započetog prenošenja od generacije na generaciju, s koljena na koljeno, a mudri i iskusniji ljudi će vam promrmljati da to ima svoje prednosti. Kažu, ništa nije vrijedno da se izgubi svoj mir i po mogućnosti, tišina, te miješanje u naše stvari. Mladi na tu temu ne filozofiraju nego odlaze i postaju uspješni ljudi širom Lijepe naše, i mnogo, mnogo šire i dalje.

Kad vas put nanese u Koprivnicu, ili mnogo češće, kroz Koprivnicu, za shvatiti vam je da taj grad nije tu od jučer. Ostavilo je minulo vrijeme svoje tragove na zidovima kuća i zgrada, na mostovima, na parkovima, crkvama i uopće po tako nekim značajnim objektima. Koprivničanci koji tu okolo i bliže

žive, naravno, ne obraćaju pažnju na to a posebno ne dižu pogled po krovovima ili po zidovima. Mladi se gledaju međusobno, stariji jure za poslom, a što gledaju penzići, ionako nije važno. Život protječe svojim tempom, ljudi dolaze i odlaze, jedino su vrapci, golubovi, mačke i cucki, kao uvijek, jednako tu. Nema više konjeka i kravica. Pokoja kokica se još može i vidjeti. Ljudi se pak razlikuju prema svojim željama, pameti, i posebice, glupostima. Žene i supruge, djevojke i zaručnice, pa naravno i sve ostale, jednako su lijepe kao i svud po svijetu. Meni osobno, ovdje su najljepše. Sada kad se treba prisjetiti Koprivnice u omeđenju našeg sjećanja ili prisjećanja, ta priča bude i zanimljiva. Urbano gledano, mali je grad uvijek mali grad, baš da ima i koloseum ili atomsku centralu. Drugo je pitanje da li su i građani u njemu mali ili malograđani. Odmah poslije onog rata i brzo vezujućeg socijalizma, država je imala ideju da je to granično područje i da tu nema ni spomena, a kamo li dogovaranja, o nekoj industriji. Živjeli ste dugovjeko od zemlje, živite tako i ubuduće. U skladu s time, nije potrebno ništa mijenjati a kamo li investirati. Dobro, teško je to bilo za shvatiti, ali političari bilo kakve provenijencije, uvijek imaju zadnju, pa ako i nisu u pravu. Teško je tu dokučiti zašto onda nisu gradili cestu, vodovod, kanalizaciju, bolnicu i škole. To bar nema nikakve veze s nekim nailazećim zavojevačem. Tako je to išlo i trajalo više desetljeća pa su ipak sedamdesete donijele neku političku živost ali i izgradnju.. Nažalost, po sistemu sve brzo i odjedamput. Podravka je ipak ostala, zahvaljujući grupi pametnih entuzijasta koji su centralnu vlast u Zagrebu bukvalno prevarili prilikom dolaska inspekcije o potrebitosti ovog grada i kraja za tako nečim. Logično je da vam uz zemlju uz koju živite, ne treba i prehrambena tvornica jer te proizvode dajete nekom drugom, recimo u Zagrebu, da od njih pravi gotove prehrambene proizvode. Mudrijaši iz centralnih sfera su spremno popušili foru o tvornici koja ima dovoljno zaliha i Podravka je ostala nama (???). Počela je referendumska izgradnja škola, bolnice, asfaltiranje cesta, širenje tvornica, sve u isto vrijeme. Nema prigovora, jer svakom gradu to treba. Znamo da grad nije statična veličina u vremenu i prostoru, on se razvija i širi. Unosi nove ideje i pokušava gledati pred sobom i to po mogućnosti što dalje. Odjednom se vidjelo da ovo nije dovoljno veliko, ono nije više baš najmodernije, nema više ni automehaničara za najmodernije ljepotane limenog, sve više plastičnog kroja, a koji se odazivaju na posebno ime, moj auto. Tu ih neki mijenjaju poput mobitela, drugi ih voze do raspadanja šasije, uglavnom svi se prema njima odnose po devizi "ki kak more, ki kak zna!". Dirljivo je na parkiralištu gledati zajedno postrojene aute iz različitih stoljeća. Uza sve to, javlja se i neka, doduše potčkomeća politička volja, bazirana na mišljenju ljudi, što je već samo po sebi bila velika hereza za dugogodišnju vlast. Tutnjava je bila podmukla ali znakovita i upozoravajuća sve do pada Berlinskog zida. Nastaju neke nove kombinacije državotvornog tipa. Nama u Lijepoj našoj su izuzetno velike, ali u pogledu povijesti ljudskog roda, tek mali pomak. Izabrana je nova vlast, ljudi joj daju podršku i potporu gotovo aklamacijom. Prihvaća je Papa, pokoj mu duši i svaka čast, Europa i svijet. Prvi entuzijazam brzo prolazi, ostaje dojam pogrešnih koraka i usmjerenja, ali visoko leti uzrečica-uzdanica, tada izbačena u orbitu, imamo Hrvatsku. Vrijeme prolazi, zapravo leti, stvari se opet vraćaju na osnove življenja. Prvi su nam svima rad i kruh, dakle zapošljavanje, socijalna pomoć, jednom riječju, sve potrebe, e da bi bili blizu standarda življenja civiliziranih ljudi. Mudriji će ljudi reći da je svaki početak težak i da treba pričekati s nečim takvim jer treba odricanja. Mladi pak s druge strane imaju krilaticu, hoćemo nemoguće po mogućnosti odmah. Kad vide da toga nema, pun ih je svijet gdje su dobro plaćeni stručnjaci a ne mozgovi za jednu marku. Koprivnica ima svoje stranke i političare baš kao i Lijepa naša, ali u malom. Uzalud oni nama politiziraju i čine sve da nama bude bolje, kada je

svima Crkva za Boga moliti u Zagrebu. Odatle počinje i završava problem. Kaže tako naša trenutna i tekuća zastupnica da je proračun za našu Županiju zato takav, jer je valjda stranka dobro razmislila o svemu ??? Idu dani, znaju ljudi da i snovi imaju svoju uporabnu vrijednost. Malo tko je Koprivnici kroz čitavu njenu opstojnost na Podravskoj ravnici blizu Drave, nešto poklonio ili dao. Sve je ona to platila, bukvalno dankom u krvi. Veli Krušelj da je Podravina s Koprivnicom, zemlja patuljaka. Političkih patuljaka i svega onoga što ta riječ donosi. Nemoć, ljutnju, jad i tako to. Kad pitate običnog čovjeka što misli o tome, kaže, mi živimo kao seljaci ili radnici, od svojeg teškog rada i obično male plaće ili zarade. Ne pušimo priče o stoljeću sedmom jer to nije praktički upotrebljivo, niti će biti. Voljeli bi stvarati svojim radom. Nekako ispada da bi tu trebalo potrpati i naše branitelje, jer su to mladi ljudi u najboljim godinama kad se radi i bori za svoju obitelj. Treba im naći dobrog i pravog posla. Politiku treba ostaviti na miru, ostaviti je onima koji za to imaju jake raznorazne tjelesne organe, laktove na primjer. Ionako kažu da je politika kurva. To je teška greška. Kurve vode human i dobročiniteljski biznis i vrlo su koncentrirane, stručne i pouzdane. Tu bi nepravdu trebalo ispraviti ali one, izgleda, nemaju dobar sindikat.

Pojedinačno izdvajati neke situacije kroz razvoj i razvitak grada, teško je, uvijek tu postoji opasnost da nekoga preskočite a njegova je "glupost" bila kamen međaš toga vremena. Sjećamo se tako mogućnosti ulaska u Koprivnicu ispod pruge, dakle kroz naš podvožnjak, samo uz upotrebu čamaca. O skeli, istini za volju nisu razmišljali. Sjećam se nastave u Srednjoškolskom centru koja je protjecala pod otvorenim kišobranima a koje su morali držati otvorene iznad glave i profesori i učenici. Stvar se ponovila i u sportskoj dvorani Podravskog sunca. Sagradila se Koprivnička cesta, tako zvana obilaznica, ali se nitko od mudrih graditelja nije sjetio da se ispod nje mora propustiti niz bujica s Bilogore. Nema tog papira koji bi to sve pokupio pa valja i nama odustati, ali za utjehu, toga ima još, ne na kilograme već na tone.

Naslov ove pisanije upućuje na putovanje. Kako može grad nekamo putovati, otputovati ili zaputiti se? Naravno da može, ili još bolje, morao je. Putovao je on tako prvo između nekih kraljeva i njihovih prijestolnica poput Pešte ili Beča. Putovao je on između velikaša i njihovih dvoraca, ali i interesa i željica. Putovao je on od naslova kotara, zajednica općina da bi završio u županiji. Kada, ne lezi vraže, dobije županiju sa svojim imenom kao početnim. Koprivničko-križevačka županija, kako li to samo milo zvuči a posebno je lijepo vidjeti onima koji su tako nešto dugo u srcu nosili. Koliko je to koštalo, ili još bolje, koliko bi to moglo koštati, ili će koštati, to se samo naslućuje. Naravno, kroz davanja! No, koga briga za davanje. Na to smo navikli *ko magare na batine*, jer tu se oduvijek teško radilo. Treba reći, da je usprkos teškoćama, tu živjela i pjesma i veselje, dobrota, ljubav i duša. Javljali su se pjesnici, slikari, slikari naivci, pjevači i muzikaši, a u novije vrijeme, glumci i režiseri. O novinarima sve najbolje jer imamo domaće novine za koje svekoliko pučanstvo tvrdi da ih uopće ne čita. Pa čak i onda kad napišu nešto istinito ili točno. Kaže Hašek, Švejkov tata, da svaki narod ili grad, ima upravo onakve novine kakve i zaslužuje.

Razvija se briga o turizmu, to se uglavnom može vidjeti na glavnom trgu. Nastupa tu naša prošlost kao promovirana i zagarantirana zanimljivost. Razmahuje se tu pravi, pravcati kovač. Ljudina koju valja respektirati ali i poštovati. Izlaze iskovane mudrolije suvenirskog tipa za koje se ne može reći da nisu zgodne i upotrebljive. Prodaju se tu sve vrste nekadašnjih pića i jela. Imamo sve vrste rakija od čega god da su se pekle. O vinima da se i ne govori. Kad smo kod pića, još iz Stare Grčke nam dolazi misao da je alkohol piće za bogove. Za bedake nije. Reklamira se dalje i nudi koprivu kao nešto što

je bilo nekad. Uglavnom, sve po sistemu i sustavu, *ko voli, nek izvoli!*

Svakako se ne zaboravljaju Križevački Štatuti. Pišem ovo oboje velikim slovom iz dubokog poštovanja. Toliko dobrodošlice, pajdašije, ljubavi, dobrog jela a nadasve, dobre kapljice, rijetko gdje se može naći. Priče proizašle iz tih događanja, imaju dramatiku mnogo veću nego, primjerice, ribičke priče. Ribiči su u svojim pričama male bebe. Naravno, radi se o nadopunjenim Križevačkim štatutima pod imenom Križevački štatuti-nadopunjeno koprivničko spelavanje. Kakvi su tu tek ljubavnici bili, koliko se tu moglo popiti i pojesti, naravno i dan danas, to ne stane ni u seriju zvanu saponica. Čudno je, dakako, da se još ni jedan režiser nije sjetio snimiti nešto prema tim događanjima i doživljajima. Posebno su ljubavni junaci, posebno muške junačine, ostali nenadomjestivi. Žene se nisu imale vremena ni počestljati. Kad se uzme u obzir muško junaštvo a zakaj bi se uopće i češljale. Mora se naglasiti da su ti junaci to radili samo sa svojim izabranicama kao što je supruga, zaručnica ili žena. Ali ako je bilo drugačije...

Kad se govori o tim spelancijama, jasno je poput sunca i mjeseca, da su se slične stvari događale i u okolnim nam gradovima. Koprivničanci su imali sreću da u okolici imaju povijesno dokazane prevarante. Krenimo s Križevčanima. Navalio u nekom tamo davnom vremenu na njih neki Mongolski zavojevač ili možda turistički osvajač po imenu, baš ne znam točno. Kralj Bela nestao kao dim a Križevčani pravac Kalnik u tamošnji stari grad. Mongoli navalili a ovi se ne daju. Mongoli misle da ovi moraju umrijeti od gladi ali njima seljaci noću nose šljive. Dan danas su ti seljaci plemenitaši šljivari. Tako oni izvaraše Mongole i turističkog vođu, koji je predvodio, doduše, samo manju skupinu koja se bavila pretraživanjem imanja kroz koja su prolazili. Dokaz da se može preživjeti makar morali varati i sa šljivama.

Slična je priča i sa Đurđevčanima. Njih je pak napao nekakav turski vojskovođa, imenovani Ulama-beg. Taj definitivno i zaključno nije shvatio s kim ima posla. Zatvorili se oni lijepo u grad i čekali da se dotični Ulama-beg zasiti čekanja. Prema predanju, kada više nisu imali ništa za pojesti, ispalili su zadnjeg picoka na Turske turističke pregaoce. Turci, poučeni logikom mnogobrojnih turističkih osvajanja diljem ovog dijela svijeta, ispravno su pomislili da ovi imaju restoran društvene prehrane i za mnogo širu klijentelu. Pa su se vratili prema natrag, doduše, siti i napiti. Otrovančani su im otrovali bunare i tko zna kakvih je još tu nepodopština bilo. Uz Dravu su, a prema svjedočenju nekih slikara, hodale gole djevojke. Kad su ih Turski šmekeri vidjeli, prošla ih je volja za ratovanjem. A što se tiče Đurđevčana, tako su oni prevarili Turke i počeli slaviti picoka, pa danas, naravno, i picoke. Žaloso je samo da nisu zvali ni na jednu slavu nekog od potomaka Ulama-bega. Sve u svemu, kad se sve to pobroji, ispada, da su naši susjedi znali biti veseli i profinjeni prevaranti. Odbijam i samu pomisao o bilo kakvoj pomisli na danas. Usput, da se navede još i jedna misao Andrije Turkovića, kao zapamtite si Koprivničanci, vi imate koku (Podravku) a mi imamo picoka (pevca!).

Danas vam je to sasvim nekaj drugo. Tu su vam stranke, političari, svekoliko pučanstvo, Drava i puno, puno lijepe mekote, zemljice za kopanje. Ljudi će i dalje od nje živjeti, samo od nje ovisiti, bez obzira kakvu tekuću glupost može izmisliti tekuća garnitura vlasti. Moramo znati da Balzac kaže, da je seljak duša čovječanstva. A taj je kruh i žuljevit i težak.

Svi žele odškrinuti tajnu budućeg, i nadolazećeg. Prvo je i osnovno pitanje, gdje će biti aerodrom, zračna luka. Pokraj Koprivnice se da primijetiti natpis letjelište. To rastumačiti ne bi mogli ni oni koji su to pokušali. Ako se pliva u plivalištu onda se leti u letjelištu a ne po zemljici i zelenoj travici. Očekuje se i povezivanje Crne gore (kraj Koprivnice!) podzemnom željeznicom sa Sajmištem. Ostale

stanice ćemo nabrojiti idući puta. Nejasno je tu jedino nešto oko bazena. Nisu još sagrađeni jer nešto ne štima oko neke komisije za javne natječaje. To se vuče više od sto godina pa ni najeminentniji povjesničari ne znaju ni kako ni zašto. To ne znači da su Koprivničanci manje skloni higijeni iako ih Legrađani traže lovu za posjet "njihovoj" Šoderici. Gdje će biti sjedište Europske općine, još se natežu Križevčani i Đurđevčani. Koprivničanci pak mudro šute jer znaju da je Koprivnica i u centru i u žiži. Bar dok imaju lovu...